

Astern och Blåklinten Lidköping

Kulturhistorisk utredning

Kulturbyggnadsbyrån,
Sven Olof Ahlberg
2017 05 15

Framsidesbild: Hörnet Esplanaden Rudenschöldsgatan med bebyggelsen i de norra delarna av kvarteren Astern och Blåklinten.

Sista sidan: Kvarteren har fortfarande kvar vissa av de fruktträd som planterades när området var nytt. Träden ger stor karaktär till området och är ett viktigt inslag i miljön.

Kulturbyggnadsbyrån är ett fristående kunskapsföretag med säte i Lidköping. Verksamheten drivs av bebyggelseantikvarie/fotograf Sven Olof Ahlberg och omfattar rådgivning, utredning samt dokumentation åt statliga myndigheter, Länsstyrelser, kommuner, museer, och företag över hela landet. Kulturbyggnadsbyrån undervisar vid bland annat Uppsala universitet Campus Gotland, Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet. Sven Olof Ahlberg är certifierad sakkunnig avseende Kulturvärden K, (cert nr 1053-CFU-2057). Företaget är certifierat enligt Trafikverkets normer för Arbete på väg.

Astern och Blåklinten Lidköping

Kulturhistorisk utredning

Kulturbyggnadsbyrån, Sven Olof Ahlberg
2017 05 15

Innehållsförteckning

Inledning	7
Karaktärsbeskrivning	9
Kulturhistoriska värden	11
Varsamhet	13
Förslag till skyddsföreskrifter	14

Motstående sida: Bebyggelsen i det inre av kvarteren är låg, vilket gör att genomsiktbarheten är god och att den vegetation som finns i det inre av tomterna syns från omgivande gator.

50 0 50 [m]

1:1 200

50 0 50 100 [m]

1:1 800

Inledning

På uppdrag av planarkitekt Judit Ernvik, Samhällbyggnad/Plan har under-
tecknad undersökt de kulturhistoriska värdena i kvarteren Blåklinten och
Astern i Lidköping. Syftet med uppdraget är att klarlägga vilka värden som
finns, hur dessa eventuellt ska kunna tas tillvara i planbestämmelserna samt
förslag till vilka restriktioner, som kan bli aktuella i en ny detaljplan.

Arbetet har utförts i fält genom fotografering med en efterföljande analys
av ingående värden och karaktäristika. Kvarteren begränsas av Esplanaden i
norr, Västerlundsgatan i öster, Rådagatan i söder och Rudenschöldsgatan i
väster. Ågårdsgatan går i nord sydlig riktning mellan de två kvarteren.

Lidköping den 15 maj 2017

Kulturbyggnadsbyrån
Sven Olof Ahlberg

Motsätande sida: Karta visande de aktuella kvarteren begränsade av en röd linje.
Undre bilden är ett ortofoto som visar mängden grön yta i kvarteren. **Karta och foto
från Lidköpings kommun**

Ett axplock bilder som visar kvarterens karaktär med rikligt med grönska och luft.

Karaktärsbeskrivning

Båda kvarteren är bebyggda under ungefär samma tidsperiod 1910-30 och har likartad byggnadsstruktur. Tomterna vänder sig mot gatorna i området och har någon form av staket, häck eller mur, som avgränsar ytan mot trottoarerna. I stort sett alla tomter har körvägar in till baksidan av byggnaderna där det även förekommer komplementbyggnader i form av garage, förråd eller likande. Enstaka mindre bostadshus finns även insprängda i kvarterens inre.

Bostadshusen är till största delen uppförda i två plan, vanligen med trästommar, som i många fall har försetts med nya tegel- eller träfasader. Husen i sig har ofta genomgått stora förändringar där tilläggsisolering, nya fasadmateriäl, fönsterbyten, dörrbyten, till- och ombyggnader kraftigt har påverkat husens ursprungliga karaktärer.

Tomterna är tämligen stora och har i stor utsträckning fortfarande kvar den trädgårdstadskaraktär, som kännetecknar både de aktuella och omgivande kvarter. Särskilt påtagligt är förekomsten av träd av olika slag och grönytor. Även den hävdade allé som finns längs Rådagatan är viktig för området karaktär och bör räknas in i upplevelsen av kvarteren.

Träden som kantar Rudenschäldsgatan är viktiga för upplevelsen av kvarteren och ingår som en naturlig del av trädgårdstads känslan i området.

Träden i området är mycket viktiga för helhetsupplevelsen av kvarteren.

Tomternas luftiga inre är ett av de viktigaste värdena i området.

Byggnadernas höjder och volymer är väl sammanhållna och har trots omfattande förändringar kvar något av den ursprungliga känslan.

Kulturhistoriska värden

Kvarteren Astern och Blåklinten kännetecknas av stora värden som tidstypiska kvarter planlagda med stora tomter med trädgårdsstadskaraktär. Kvarteren ansluter till omgivande kvarter på södra sidan av Rådagatan och längs västra sidan av Rudenschöldsgatan på ett sätt som är betydelsefullt för upplevelsen av hela denna del av staden.

Byggnaderna i sig har genomgått kraftiga förändringar som påverkat de enskilda husens värden påtagligt – dessvärre oftast till det sämre. Typiska åtgärder av denna stil är byte av fasadmateriäl, tilläggsisolering med minskade takutsprång och avskalade fasader, nya fönster med moderna material och kraftigt minskade galsytor. Endast ett fåtal byggnader har kvar den ursprungliga karaktären.

Nedan presenteras en sammanfattning av de kulturhistoriska värden som är mest påtagliga.

Öppna tomter

Tomterna i de båda kvarteren är öppna så till vida att de vanligen har ett bostadshus längs gatan, en infart och en eventuellt kompletterande bygandader i det inre av tomten. Fördelningen av bebyggelsen gör att det hela tiden finns skiktlinjer, som skär genom flera tomter, vilket skapar kontakt med omgivande stadsbebyggelse samt ger en rumslig förståelse av området.

Vegetation och grönytor

Ett av kvarterens kärnvärden är den ursprungliga planläggningen med stora grönytor, trädplanteringar och en för tiden karaktäristisk exploateringsgrad. Grönytorna finns även utdragna mot både Esplanaden, Rudenschöldsgatan och Rådagatan i form av gräs, träd och formklippta alléträd. På detta vis inramas kvarteren av grönska, vilken fortsätter in mellan byggnaderna och håller samman området.

Byggnadernas volym

I huvudsak är byggnadernas volymer likartade. Vissa variationer finns och då främst mot Esplanaden i norr där volymerna är något större. Detta är särskilt påtagligt i de två bostadshus på tomterna Blåklinten 13 och 15, som har en tydlig panelarkitektur med stadsmässiga kvaliteter. Ett stort värde är att bebyggelsen är koncentrerade till det yttre av tomterna och inte fortsätter

in mot mitten av kvarteren, vilket skulle blockera de siktfält som finns samt reducera mängden gröna ytor.

Byggnadernas höjd

Båda kvarteren har bebyggelse med likartade höjder. Vanligen är bostadshusen uppförda i två våningar med från början oinredda vindar. Takutformningen varierar från traditionella sadeltak, via brutna och valmade tak till tälttak. Den väl sammanhållan höjden är ett viktigt värde som ger enhetlig karaktär till området.

Takutformningen på bygganderna i kvarteren varierar men taken är med enstaka undantag täckta med antingen rött lertegel eller röda betongtakpannor. Taknockhöjderna är likartade medan fasadmaterial och kulörer varierar kraftigt.

Varsamhet

Alla ingrepp som görs i Lidköpings stadsmiljö, oavsett vilken fastighet och fastighetsägare det handlar om, ska göras med varsamhet. Området omfattas av den varsamhetsprincip som framgår av Plan- och bygglagen (2010:900) 8 kap. 14 §, där särskilt värdefull bebyggelse ur bland annat historisk, kulturhistorisk och miljömässig synpunkt ska underhållas så att de särskilda värdena bevaras. I samma lag 8 kap 13 § framgår dessutom att en byggnad som är särskilt värdefull, inte får förvanskas.

Vid bedömning av framtida åtgärder i området är det viktigt att beakta de värden som finns i kvarteren. I huvudsak handlar det om varsamhet vid planering så att områdets ursprungliga karaktär av trädgårdsstad bevaras. Kvarteren tål därmed endast små tillbyggnader och kompletterande volymer i tomternas inre.

Vid förändringar i kvarteren är det av stor vikt att grönytor, vegetation och luftighet bevaras.

Förslag till skyddsbestämmelser

Nya byggnader eller tillbyggnader i området bör begränsas till ett minimum för att bevara tomternas och kvarterens karaktär.

Ytterligare hårdgörande av mark med reduktion av grönytorna i kvarteren bör minimeras.

Taken bör utformas i stil med de befintliga taken på ett sätt som gör att områdets karaktär bevaras.

Takfotshöjderna bör begränsas till max motsvarande två våningar i likhet med nuvarande bebyggelse.

Taknockshöjderna bör begränsas till nuvarande maxhöjd.

Motstående sida: Trots kompletterande byggnader i form av garage, förråd och växthus kan man fortfarande se det inre av tomterna där enstaka åldrande fruktträd finns kvar.

